

`Sygn. akt I C 672/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2018 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Jacek Głowacz

Protokolant: st. sekr. sąd. Wojciech Charciarek

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2018 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa E. B. i M. B.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

1) zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz E. B. i M. B. solidarnie kwotę 9.134, 76 (dziewięć tysięcy sto trzydzieści cztery złote 76/100) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 31 maja 2016 r. do dnia zapłaty;

2) oddala powództwo w pozostałym zakresie;

3) zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz E. B. i M. B. solidarnie kwotę 5.557 (pięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt siedem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwota 4.817 (cztery tysiące osiemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

I C 672/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 31 maja 2016 r. powodowie E. M. i M. B. wnieśli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od (...) S.A. z siedzibą w W. Oddział Bankowości Detalicznej w Ł. (dawniej (...) Bank S.A. Oddział Bankowości Detalicznej w Ł.) kwot:

- 6.606, 08 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, na którą składa się kwota główna 3.360 zł oraz kwota 3.246, 08 zł skapitalizowanych odsetek liczonych od dnia 29 kwietnia 2008 r. do dnia 6 maja 2016 r.;

- 5.733, 36 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, na którą składa się kwota główna 3.679, 24 zł oraz kwota 2.054, 12 zł skapitalizowanych odsetek liczonych od dnia 2 lipca 2011 r. do dnia 6 maja 2016 r.;

- 2.447, 45 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, na którą składa się kwota główna 2.095, 52 zł oraz kwota 351, 93 zł skapitalizowanych odsetek liczonych od dnia 2 lipca 2014 r. do dnia 6 maja 2016 r.

Uzasadniając to żądanie powodowie podali, że zawarli z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem franka szwajcarskiego, w której jako jedno z zabezpieczeń przewidziano ubezpieczenie niskiego wkładu własnego. W momencie składania wniosku kredytowego strona pozwana nie dopuszczała rezygnacji przez powodów z pokrycia kosztów umowy ubezpieczenia niskiego wkładu, mogli oni natomiast obniżyć kwotę kredytu lub zwiększyć poziom zaangażowanych środków własnych w celu zwiększenia procentowego wkładu własnego do poziomu zwalnającego z powyższego ubezpieczenia. Z tego tytułu pozwany pobrał z rachunku powodów kwotę 3.360zł, 3.679,24 zł, 2.095,

52 zł. Powodowie podnieśli, że kwoty pobrane z ich rachunku bankowego przez pozwanego stanowią świadczenie nienależne. W ocenie powodów postanowienia umowy w zakresie umowy ubezpieczenia niskiego wkładu mają charakter narzucony, niezgodniony indywidualnie z powodami, będącymi w tym sporze konsumentami. Powodowie nie mieli wpływu na treść umowy ubezpieczenia zawartą z (...) S.A. ani możliwości wskazania innej formy zabezpieczenia. Powodowie zostali obciążeni obowiązkiem uiszczania dodatkowej kwoty 3, 5 % wartości kredytu w okresie 9 lat dokonywania regularnej spłaty zgodnie z warunkami umowy, bez uzyskania jakiegokolwiek świadczenia ekwiwalentnego, bowiem beneficjentem ubezpieczenia był wyłącznie bank. Dochodzone kwoty to pobrane przez pozwanego składki stanowiące nienależne świadczenie i skapitalizowane odsetki ustawowe od dnia ich pobrania do dnia wytoczenia powództwa. /pозew- k. 4-12/

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że 30 % wartości nieruchomości stanowiło wkład własny, który powodowie winni byli uiścić, a bez zabezpieczenia ryzyka braku spłaty tej części kredytu bank nie mógłby udzielić powodom kredytu we wnioskowanej przez nich wysokości. Interes powodów jako konsumentów nie został naruszony skoro otrzymali kredyt we wnioskowanej wysokości, mimo że nie posiadali wkładu własnego. Pozwany zakwestionował tezę, że zapis umowy dotyczący ubezpieczenia niskiego wkładu narusza interes kredytobiorców w sposób rażący oraz podniósł, iż sporne postanowienie umowny stanowi realizację uprawnienia i obowiązku banku do ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu (art. 70 ust. 2 i 69 ust. 2 pkt 6 Prawa bankowego). Pozwany wskazał, że powodowie wezwali pozwanego do zapłaty ponad 5 lat od pobrania ostatniej składki, a zatem przez cały wcześniejszy okres zgadzali się na warunki zawarte w umowie kredytowej. /sprzeciw od nakazu zapłaty- k. 53-58/

Na poprzedzającym wyrokowanie terminie rozprawy w dniu 6 lutego 2018 r. strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska procesowe, a nadto pozwany podał, że nie ma kwestionuje istnienia wężła solidarności po stronie powodów. /protokół- k. 160/

Sąd ustalił:

Powodowie E. B. (poprzednio M.) i M. B. w dniu 18 kwietnia 2008 roku zawarli z pozwanym bankiem (funkcjonującym wówczas pod (...) Bank S.A.) umowę kredytu hipotecznego dla osób fizycznych (...) waloryzowanego kursem (...) w kwocie 352.000 zł na okres 30 lat na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym.

Zgodnie z § 30 umowy kredytobiorcy ponoszą solidarną odpowiedzialność za zobowiązania wynikające z umowy. /umowa- k.16-25; oświadczenie- k.37; wniosek o udzielenie kredytu- k. 61-65; decyzja- k.66-67, potwierdzenie objęcia ochroną ubezpieczeniową- k. 68/

Z uwagi na to, że wysokość udzielonego kredytu przekraczała wartość nieruchomości pozwany uzależnił zawarcie umowy od wniesienia przez powodów dodatkowego zabezpieczenia. Oprócz hipoteki obciążającej nabywane spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego zabezpieczeniem kredytu było wskazane w § 3 ust 3 ww. umowy ubezpieczenie niskiego wkładu własnego w (...) S.A. Zgodnie z przedmiotowym postanowieniem powodowie miała opłacać składkę ubezpieczeniową za 36-miesięczny okres ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym, a wkładem wniesionym faktycznie (3.360 zł). Jeżeli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpiłaby całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia powodowie byli zobowiązani do kontynuacji ubezpieczenia i tym samym opłacania składki ubezpieczeniowej w wysokości 3,50 % od kwoty niespłaconego brakującego wkładu własnego, a łączny okres ubezpieczenia nie mógł przekroczyć 108 miesięcy. Nadto w umowie powodowie upoważnili pozwanego bank do pobierania środków na opłacenie składki z tytułu kontynuacji ubezpieczenia z rachunku bankowego wskazanego w celu obciążenia tytułem spłaty kredytu. /umowa- k. 16-25/

Powodowie otrzymali wniosek kredytowy wypełniony i gotowy do podpisania. Przed zawarciem umowy nie zapoznawali się z jej wzorem. Powodowie nie negocjowali z przedstawicielem banku żadnych warunków umowy,

uzyskali również informację, że w razie braku zgody na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredyt nie zostanie im udzielony. Pozwany nie wymagał od powodów zgromadzenia wkładu własnego, a jego przedstawiciele wręcz proponowali powodom przyznanie większego kredytu waloryzowanego kursem (...), również bez wkładu własnego.

Powodowie otrzymali jedynie o.w.u. umowy ubezpieczenia na życie, które również było wymagane do zawarcia umowy kredytu.

Środki przeznaczone na zapłatę składek ubezpieczenia niskiego wkładu pochodziły od obojga powodów. Zgodnie z wyjaśnieniem przedstawiciela banku składka ubezpieczenia niskiego wkładu własnego miała zostać pobrana od powodów tylko raz. /zeznania powódki- k. 159-160; zeznania powoda- k. 160; zeznania świadka K. D.- k. 150/

W związku z uruchomieniem kredytu w dniu 28 kwietnia 2008 r. pobrana została od powodów kwota 3.360 zł tytułem składki na ubezpieczenie niskiego wkładu /dyspozycja uruchomienia kredytu- k.42/

Pismem z dnia 16 czerwca 2011 r. pozwany poinformował powodów, że w związku z odnowieniem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego na kolejny okres ubezpieczeniowy kwota 3.679, 24 zł (3,50 % z kwoty niespłaconego brakującego wkładu własnego) została pobrana z rachunku bankowego. Pobranie składki nastąpiło w dniu 27 czerwca 2011 r. /pismo- k.43; potwierdzenie przelewu- k.49/

Pismem z dnia 26 czerwca 2014 r. pozwany poinformował powódkę E. B., że w związku z odnowieniem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego na kolejny okres ubezpieczeniowy kwota 2.095, 52 zł (3,50 % z kwoty niespłaconego brakującego wkładu własnego, tj. 59.872, 07 zł) zostanie pobrana z rachunku bankowego. Pobranie składki nastąpiło w dniu 1 lipca 2014 r. /pismo- k. 38; potwierdzenie przelewu- k. 48/

Pismem z dnia 5 maja 2016 roku, doręczonym 9 maja 2016 roku powodowie wezwali pozwanego do zapłaty solidarnie na ich rzecz łącznej kwoty 14.786, 89 zł wyznaczając trzydniowy termin zapłaty./wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem odbioru- k.44-45, 47/

Sąd pominął zeznania świadka T. Z., gdyż nie dysponował on żadną wiedzą na temat ubezpieczenia niskiego wkładu, nie zajmował się obsługą klientów, nie był obecny przy podpisywaniu umów (k.123).

Sąd zważył:

Powództwo okazało się zasadne w przeważającej części, podlegało natomiast oddaleniu w zakresie roszczenia o zapłatę skapitalizowanych odsetek.

Powodowie trafnie zarzucili abuzywność klauzuli umownej zastosowanej w łączącej strony umowie kredytu w § 3 ust. 3, która ustanawiała konieczność zabezpieczenia niskiego wkładu własnego kredytu poprzez jego ubezpieczenie. Bezsporne jest przy tym, że powodowie występowali w stosunkach z pozwanym jako konsumenci, a pozwany jako przedsiębiorca.

Pojęcie niedozwolonych postanowień umownych (klauzule abuzywne) oraz konsekwencje ich stosowania zostały określone w art. 385¹ § 1 k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Jak następnie stanowi art. 385¹ § 2-4 k.c., jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Postanowienia umowy nie są uzgodnione indywidualnie, jeżeli na ich treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione

indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Według art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Stosownie do art. 385³ pkt 7 k.c., w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności uzależniają zawarcie, treść lub wykonanie umowy od zawarcia innej umowy, niemającej bezpośredniego związku z umową zawierającą oceniane postanowienie.

Natomiast bezpośrednią podstawą prawną roszczenia był art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c., który reguluje obowiązek zwrotu świadczenia nienależnego, co mogłoby mieć miejsce w zakresie kwot pobranych przez pozwanego w oparciu o bezskuteczną klauzulę niedozwoloną.

Ocena klauzuli ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, zarówno na gruncie kontroli abstrakcyjnej, jak i kontroli indywidualnej prowadzi do uznania jej w całości za klauzulę abuzywną.

Zgodnie z art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. W ramach kontroli wzorca *in concreto* przepis ten nakazuje uwzględnić wszystkie okoliczności zawarcia umowy.

Bezsporne jest w niniejszej sprawie, że pozwany zawierając umowę z powodami zastosował wzorzec umowy. Postanowienia umowy nie były uzgadniane indywidualnie z powodami, co wynika z zeznań samych powodów oraz K. D., byłego pracownika banku. Kwestionowane postanowienie umowne nie dotyczyło głównych świadczeń stron umowy. Z oczywistych względów przedmiotem uzgodnień były przede wszystkim kwota kredytu i jego oprocentowanie, natomiast ubezpieczenie niskiego wkładu było wskazywane jako konieczna, a jednocześnie przejściowa forma dodatkowego zabezpieczenia. Po ustaleniu, że zaskarżone postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie oraz nie dotyczy głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, pozostało do oceny Sądu: czy postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy postanowienie rażąco narusza ich interesy.

Treść postanowienia zawartego w § 3 ust. 3 umowy kredytu dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego jest niejednoznaczna i nie poddaje się weryfikacji na poziomie przeciętnego konsumenta, jak również nie została uzgodniona indywidualnie z powodami. Przedmiotowe ubezpieczenie jest skonstruowane w ten sposób, że zapewnia ochronę jedynie pozwanemu przerzucając jego koszt w całości na powodów, a co więcej dopuszcza możliwość dochodzenia od powodów roszczeń regresowych przez ubezpieczyciela. W konsekwencji obowiązki powodów są kształtowane przez pozwanego na podstawie i w związku z treścią umowy ubezpieczenia, której powodowie nie są stroną (por. wyrok Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z dnia 6 marca 2012 r., I C 494/11, Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych; por. wyroki Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie XVIII C 1500/13 i Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie III Ca 576/14). Nie ma wobec tego wątpliwości, że narusza to rażąco interesy powodów.

Zagadnienie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego jako dodatkowego zabezpieczenia wierzycielności banków jest częścią szerszej problematyki ubezpieczeń w działalności bankowej (*bancassurance*). W tym zakresie najczęściej wątpliwości budzi rola, w jakiej występuje bank w stosunku ubezpieczenia (np. agent, broker, ubezpieczony, ubezpieczający, uposażony), a także możliwość pozyskania przez bank korzyści ukrytych w kosztach ubezpieczenia (por. A. M. K., *Umowa ubezpieczenia na rzecz osoby trzeciej i na cudzy rachunek*, B.-P. 2008, s. 88 i n.; M. O., *Pozycja prawna banku w ubezpieczeniach bancassurance*, *Rozprawy Ubezpieczeniowe (...)*, s. 67; M. W., *Umowa ubezpieczenia jako zabezpieczenie wierzycielności banku*, *Rozprawy Ubezpieczeniowe (...)*, s. 19-35).

Warto podkreślić, że postanowienia umowne przewidujące obowiązek kredytobiorcy ustanowienia ubezpieczenia niskiego wkładu kredytów ubezpieczeniowych – zwłaszcza w przypadku braku obowiązku zwrotu składki na rzecz konsumenta w razie spłaty części kredytu zakwalifikowanej jako niski wkład własny (art. 813 § 1 k.c.) – zostały zakwestionowane i uznane za abuzywne przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 6 sierpnia 2009 r. (XVII AmC 624/09; por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 sierpnia 2012 r., XVII AmC 2600/11 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 listopada 2013 r., VI ACa 1521/12, LEX).

Postanowienie nakładające na konsumenta obowiązek poniesienia kosztów ubezpieczenia, nie obejmując go jednak ochroną ubezpieczeniową, nie tylko rażąco narusza jego interesy, ale także godzi w dobre obyczaje. Żądanie opłacenia składek z tytułu umowy ubezpieczenia od kredytobiorcy zasadne i uprawnione wydaje się jedynie w sytuacji, gdy kredytobiorca jest stroną umowy lub uposażonym z tytułu umowy. Taka sytuacja w niniejszym przypadku jednak nie występuje (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 sierpnia 2012 r., XVII AmC 2600/11, LEX). Warto podkreślić, że powołane orzeczenie dotyczy tożsamej klauzuli stosowanej przez pozwanego uznanej za abyzywną i zarejestrowanej w Rejestrze Postanowień Wzorców Umowy uznanych za niedozwolone (poz. 6068).

W tej sprawie wątpliwości budzi niejasny sposób sformułowania postanowienia umownego, brak jednoznacznych informacji przed zawarciem umowy o sposobie jego wykonywania, jak również brak możliwości sprawdzenia metody ustalenia i zmiany kosztów ubezpieczenia i składki.

Należy podkreślić, że sama umowa kredytu nie zawiera wzoru wyliczenia składki ubezpieczeniowej. W pismach kierowanych do powodów wysokość składki określano jako 3,5 % z kwoty niespłaconego brakującego wkładu własnego, jednak druga składka była wyższa niż pierwsza, a trzecia niższa niż pierwsza. Pozwany nie wskazał w umowie definicji pojęcia „wkład wymagany”, jak również nie określił jaka jest jego wartość. Zarówno zakwestionowane postanowienie, jak i żaden inny zapis wzorca umownego nie definiuje tego pojęcia, jak również nie wskazuje sposobu, czy metody jego obliczania. Nie określona została także data, od jakiej wkład wymagany jest liczony, a także sposób liczenia ryzyka spłaty części kredytu związanego z niskim wkładem oraz kurs waluty, na podstawie którego dokonuje się jego obliczenia.

W ocenie Sądu powyższe postępowanie banku świadczy o narzuceniu powodom postanowienia umownego naruszającego ich interesy i sprzecznego z dobrymi obyczajami. Powodowie nie byli informowani o możliwości zmiany lub ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia, choć bank korzystał i korzysta nadal z zabezpieczenia hipotecznego wiarygodności. Nie są znane ramy i treść stosunku ubezpieczeniowego, a zwłaszcza to, czy powodom gwarantowana jest jakakolwiek ochrona ubezpieczeniowa. Powodowie nie otrzymali o.w.u. ubezpieczenia niskiego wkładu. W kwestionowanym postanowieniu umownym nie zostało określone jakie inne zdarzenie – poza całkowitą spłatą zadłużenia – powodować będzie zakończenie okresu ubezpieczenia. Brak możliwości weryfikacji sposobu wyliczenia składki ubezpieczeniowej oraz zasadności jej pobierania w okresie między 36 a 108 miesiącem trwania umowy, w kontekście realnej ochrony ubezpieczeniowej, uniemożliwia ustalenie, czy jedynymi beneficjentami ubezpieczenia są bank i ubezpieczyciel, czy także powodowie. Wątpliwe jest zatem, czy faktycznie ubezpieczenie to niweluje ekspozycję banku na ryzyko braku spłaty kredytu, czy też stanowi ukrytą prowizję dodatkową za brak zażądania od konsumenta uiszczenia wkładu własnego lub jego potrącenia z kwoty kredytu.

Ten kierunek wykładni jest prezentowany także w bieżącym orzecznictwie Sądu Okręgowego w Łodzi m.in. w sprawach o sygn. akt III Ca 1073/14, III Ca 553/15, III Ca 931/15, III Ca 1274/15, III Ca 188/16, III Ca 189/16, III Ca 391/16, III Ca 927/16, III Ca 1266/17 i III Ca 1371/17.

Z tych wszystkich względów sporna klauzula umowy kredytowej przewidująca konieczność zapłaty za ubezpieczenie niskiego wkładu własnego ma charakter abuzywny i jako taka nie wiąże powodów, a zatem jest wobec nich bezskuteczna (M. Gutowski, *Materialnoprawne i procesowe aspekty bezskuteczności klauzul abuzywnych w umowach konsumenckich /w:/ Proces cywilny. Nauka-Kodyfikacja-Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. Feliksowi Zedlerowi*, pod red. P. Grzegorzcyka, K. Knoppka i M. Walasika, Warszawa 2012, s. 1121). W tym stanie rzeczy pobrane przez pozwanego składki w łącznej kwocie 9.134,76 zł podlegają zwrotowi na rzecz powodów jako świadczenie

nienależne (por. wyroki Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie XVIII C 1500/13 i Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie III Ca 576/14) na podstawie art. 410 § 1 i 2 w zw. z art. 405 k.c. bez uprzedniego zastrzeżenia zwrotu świadczenia. Bank sam dokonywał pobrania składki ubezpieczeniowej z rachunku powodów, a brak zapewnienia środków na rachunku na jej pokrycie mógł skutkować wypowiedzeniem umowy kredytowej. Rozwiązanie to stanowiło techniczne określenie sposobu świadczenia na rzecz banku, ale jednocześnie wykluczało możliwość kontroli przez powodów zasadności naliczenia składki. Nie można także wymagać od powodów, jako osób bez wykształcenia prawniczego i ekonomicznego poczynienia apriorycznej analizy charakteru klauzuli oraz powstrzymania się ze spełnieniem świadczenia lub choćby zastrzegania jego zwrotu z uwzględnieniem dyspozycji art. 411 pkt 1 k.c.

Samo spełnienie świadczenia na podstawie klauzuli uznanej następnie za abuzywną, a więc bezskutecznej wobec konsumenta, spełnia przesłanki świadczenia spełnionego na podstawie nieważnej (per analogiam także bezskutecznej) czynności prawnej (kondykcji sine causa), jak i świadczenia w przypadku braku obowiązku świadczenia (kondykcji indebiti – M. Gutowski, *Bezskuteczność czynności prawnej*, Warszawa 2013, s. 372 i n.). Zachodzi zatem zbieg kondykcji skutkujący obowiązkiem zwrotu świadczeń pobieranych z rachunku powódki przez bank.

W tym stanie rzeczy powództwo w zakresie żądania zwrotu kwot pobranych przez pozwanego na poczet składek ubezpieczeniowych podlegało uwzględnieniu w całości. Łączna suma pobranych składek pobranych wyniosła 9.134, 76 zł (3.360 zł + 3.679, 24 zł + 2.095, 52 zł).

Z treści umowy wynika, że powodowie odpowiadają solidarnie za spłatę kredytu, a środki pobrane tytułem składki na ubezpieczenie niskiego wkładu pochodziły od obojga powodów. Obowiązku spłaty kredytu i pokrywania składek ubezpieczenia solidarnie odpowiada zatem solidarne roszczenie powodów o zwrot świadczenia spełnionego na podstawie klauzuli abuzywnej. Kwestia solidarności po stronie powodów nie była również kwestionowana przez pozwanego, a zatem Sąd zasądził solidarnie na rzecz powodów ww. kwotę.

Ustalając termin początkowy odsetek za opóźnienie (art. 481 § 2 k.c.) należało wziąć pod uwagę art. 455 k.c. stanowiący, że jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Wezwanie do zapłaty doręczono pozwanemu w dniu 9 maja 2016 r., a termin wyznaczony na zapłatę wynosił 3 dni. W pozwie powodowie żądali jednak zasądzenia odsetek od dnia jego wniesienia, tj. od dnia wytoczenia powództwa (a więc od dnia 31 maja 2016 r.), a zatem żądanie to podlega uwzględnieniu.

Sąd oddalił powództwo w zakresie skapitalizowanych odsetek od pobranych składek ubezpieczeniowych. Powodowie żądali ww. odsetek za okres od pobrania poszczególnych składek do dnia wezwania pismem z dnia 6 maja 2016 r., a dodatkowo od wytoczenia powództwa na przyszłość. Mając na względzie art. 455 k.c. oraz faktyczny stan opóźnienia dłużnika dopiero po wezwaniu go do zwrotu świadczenia, należało stwierdzić, że nie było podstaw do kapitalizacji odsetek od dnia pobrania składek. Dokonanie kapitalizacji jest czynnością następczą po wezwaniu do spełnienia świadczenia, nie zaś czynnością, która wezwanie to poprzedza, skoro w przypadku świadczenia nienależnego termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony i konieczne jest wezwanie do spełnienia świadczenia, które ten termin określa.

Orzekając o kosztach postępowania Sąd miał na względzie, że powodowie przegrali spór tylko co do odsetek. Odsetki nie straciły charakteru należności ubocznych, bowiem kapitalizacja dokonana przez powodów miała jedynie charakter rachunkowy (nie była to tzw. kapitalizacja w sensie prawnym). W postanowieniu z dnia 30 maja 2007 r. (I Cz 38/07, LEX) Sąd Najwyższy stwierdził, że odsetki nie są dochodzone obok świadczenia głównego, jeżeli następuje zmiana ich charakteru z należności okresowej na kwotę poddaną oprocentowaniu, czyli na kapitał (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2008 r., V CZ 78/08, LEX). W przedmiotowej sprawie skuteczna kapitalizacja odsetek nie miała miejsca, a zatem odsetki dochodzone przez powodów nie straciły charakteru świadczenia ubocznego i w zasadzie nie powinny być uwzględnione w ramach rozliczenia stosunku wygrania procesu jako część wartości

przedmiotu sporu. Identyczna konfiguracja procesowa zachodziłaby bowiem w przypadku podania w pozwie jedynie dat naliczania odsetek, a nie ich kwot.

W związku z powyższym Sąd, stosując art. 100 zd. 2 w zw. z art. 20 k.p.c. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 5.557 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 740 zł opłaty od pozwu oraz kwotę 4.817 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika wraz z opłatą od pełnomocnictwa (§ 2 pkt 5 Rozporządzenia MS z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie - Dz.U. z 2015 r., poz. 1800). Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd nie uwzględnił wniosku o zasądzenie na rzecz powodów kosztów przejazdów do Sądu, Powodowie nie przedstawili żadnych dokumentów, na podstawie których można by dokonać wyliczenia należnej kwoty, takich jak kserokopia dowodu rejestracyjnego, czy faktury za zakup paliwa. Nie złożyli również wykazu przebytych odległości i nie wnosili o posiłkowe zastosowanie przelicznika za km (0,8358 zł/km), określonego w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. z 2002 r. nr 27, poz. 271 ze zm.). Sąd nie ma prawa, ani obowiązku precyzować roszczenia o zwrot kosztów procesu i poszukiwać dla niego uzasadnienia w zakresie, w jakim roszczenie to oparte powinno być o precyzyjny spis kosztów w rozumieniu art. 109 § 1 k.p.c.